

9P4302

Fjällkon

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 4/2012

STN-Special

GOTT NYTT ÅR!

Mera plastproblem..

Jo, underliga beteenden troligen plastkablar!

En tjurkalv som kom från Goth Bertil Johansson, var c:a 1 år när han gående attackerade traktorn när jag åkt in i hagen, han skulle in i den och rycka sönder kablarna, jag fick ett fasligt sjå att få undan honom, var tillbaka igen, så öppna ledet och få ut traktorn ensam var ej lätt. Han skulle ha kablarna till vilket pris som helst. Detta var en fjällnära vit tjur, var väldigt snäll annars och villig att betäcka.

Troligen någon sorts lukt ifrån plasten som drar, "fattas dem något ämne"!

Dom käkade smörblommor ibland, behövde giftet. En ko åt flugsvamp med god aptit, den röda med vita prickar. En annan försåg sig med asp, rönn och sälj, då blev hon frisk igen. Man har ju besprutat bort ogräs, det är fel, det skall vara gift också i mindre doser.

Tore Eneroth, Äppelbo

Innehåll

Mera plastproblem	2
Styrelsen har ordet	3
Föreningsadresser	4
Redaktörsord.....	4
STN-Special.....	5
STN mer än bara Njord	6-8
Håmann & hans ättelägg ..	8-10
Hur mycket Njord	11-13
Röros igen	14-18
Fjällnäraträffen	19
Livdjurslista	19
Tor och Loke	20

Tidningen Fjällkon

Redaktör:

Kristina Torén

Stagneliusvägen 23, 6tr

112 59 Stockholm

tel/fax, kväll: 08/656 88 09

e-post:kristina.toren@comhem.se

Ansvarig utgivare:

Robert Nilsson

Tryck:

Kph Trycksaksbolaget AB, Uppsala

Tidningen Fjällkon är Svensk

Fjällrasavels medlemstidning som ges ut

ca 4 ggr per år. Däremellan skickas

aktuell information ut.

Annonseringen med radannonser i tidning

och info-blad med t.ex. "Köpes/Säljes"

är gratis för medlemmar.

Samtliga artiklar i Tidningen Fjällkon

är författade av redaktionskommittén

om ej annat anges. Åsikter framförda

i signerade artiklar delas inte automatiskt

av Svensk Fjällrasavel, utan

är författarnas egna.

Tidningen får i korta drag citeras om

källan anges. Eftertryck är dock

förbjudet utan skriftligt tillstånd från

Svensk Fjällrasavel.

ISSN 1401-7806

Utgivningsbevis PRV nr 21560

Medlemsavgift:

300:- insättes årligen helst på

Svensk Fjällrasavels BG 5361-8070.

OBS! Skriv ditt namn och adress!

STYRELSEN HAR ORDET

Styrelseord

Ja så är vintern verkligen här i princip i hela landet. December har bjudit på rätt rejält med snö på ostkusten så chansen för en "vit jul" har ökat rejält jämfört med ett normalår till glädje för alla pulkåkare. Det där med hur man ser på snön är en bra parameter på om man blivit vuxen eller fortfarande är barn. Som barn är det nästan fascinerande hur bekymmerslöst man såg på ett rejält snöfall, varje snöhög var en chans till att bygga snökojor och varje backe en potentiell pulkapist! Som vuxen kan jag inte minnas att man glatt sig åt snöfall annat än åt att snön lägger ett förlåtande täcke över allt ute jobb man inte hunnit med! Men jag kan inte låta bli att bli en smula glad åt ungar i snöhögar, så deras glädje smittar åtminstone av sig fortfarande!

För föreningens del så är den närmaste aktiviteten fjällnäraträffen som ni kan läsa om i tidningen. Jag hade själv möjlighet att åka i fjol och vet att dom brukar vara trevliga tillställningar. I övrigt fortgår arbetet i avelskommittén om än med tråkigt få tjurkalvserbjudanden, vi letar fortsatt tjurur till nästa hösts samling så hör av er med förslag. Några har hört av sig med missnöje om senfärdig stambokshantering. Vi beklagar det och försöker åtgärda problemet. Det härstammingsregister som föreningen nu med hjälp av Görgen och Majvi Majewski nu bygger är utformat så att vi nu sen i november kan skriva ut stambokscertifikaten via det registret så att arbetet med det går snabbare än förut. Majewskis hjälper nu Göran med utskrifterna för att vi ska komma ikapp så fort som möjligt.

Registret är idag omfattande en bit över 3200 djur och tanken är att vi ska lägga in stamboken i det och så många av rasens kvarvarande moderlinjer som vi bara kan få information om. Vi lägger även in djuren från fjällnära registret och det mesta av SKB härstamningarna så att vi kan se inblandning av andra raser och inte minst fjällrasdelen av de härstamningarna.

Styrelsen och jag personligen vill även passa på att tacka Kristina för de 10 åren som redaktör för "Fjällkon". Hon har meddelat att hon inte har ork och tid med att fortsätta göra både "Rödkullan" och "Fjällkon". Hennes lönearbete tar så mycket kraft och tid att det inte räcker till allt det övriga, och något måste bort för att ekvationen ska gå ihop. Vi kan inte annat än beklaga men förstår situationen och önskar Kristina lycka till med det fortsatta värvet och hoppas att även hälsan får stå henne bi. Styrelsen jobbar nu med att lösa placering av expedition samt redaktörsfrågan och vi återkommer i nästa tidning med information.

Robert Nilsson

Omslagsbilden:

STN-rasens farmor framför alla Alperos STN5222

Ordförande:
Robert Nilsson
Övre Svartlå 515
961 98 Boden
tel: 0928-401 06
fax: 0928-402 10
e-post: korn@telia.com

Vice ordförande:
Robert Eklundh
Kanalvägen 904
811 95 Järbo
tel/fax: 0290-705 25
e-post: nilsesihyttan@telia.com

Kassör:
Evy Schale
Killhult
312 98 Våxtorp
tel/fax: 0430-311 18
e-post: evy@schale.se

Sekreterare:
Louise Lindqvist
Andersfors 5797
820 70 Bergsjö
tel: 0652-530 33
e-post: gimskogen@tyfonmail.se

Ledamöter:
Thomas Lundholm
Brottan
820 77 Gnarp
tel: 0652-207 00
e-post: brottan@telia.com

Göran Lundström
Hagby-Focksta 14
740 20 Vänge
tel: 070-593 66 13
e-post: goran.lundstrom@ya-hoo.se

Annelie Söder
Kläcklinge Lyckan
355 96 Kalvsvik
tel: 0730-59 46 95
e-post: anneliesoder@hotmail.com

Suppleanter:
Lars Halvarsson
Perjosvägen 5
782 75 Malungsfors
tel: 073-028 00 01

Anders Söderberg
Hagby-Focksta 14
740 20 Vänge
tel: 076-127 63 05

Valberedning (s. k.)
Ivan Eriksson
Torsvi Svanviken
745 99 Enköping
tel: 0171-830 35

Revisor:
Tove Klackenber
Västerslänt 98
424 35 Angered

Livdjursförmedling:
Mårten Dahlberg
Mariebergs Gård 1296
872 96 Bjärträ
tel: 0612-532 67
fax: 0612-531 07
OBS! Tel. tid måndagar
12-13

Stambokföring:
Göran Lundström
Hagby-Focksta 14
740 20 Vänge
tel: 070-593 66 13
e-post: goran.lundstrom@ya-hoo.se

Renrasighetsintyg
Robert Eklundh
Kanalvägen 904
811 95 Järbo
tel/fax: 0290-705 25

Fjällnära kommitté:
Ivan Eriksson (s. k.)
Torsvi Svanviken
745 99 Enköping
tel: 0171-830 35
Lars-Göran Lindgren
Lars Halvarsson

Avelskommitté
Thomas Lundholm
Göran Lundström
Robert Nilsson

Tidningen Fjällkon
Redaktör:
Kristina Torén
Stagneliusvägen 23, 6tr
112 59 Stockholm
tel: 08-656 88 09, kväll
e-post: kristina.toren@comhem.se
Ansvarig utgivare:
Robert Nilsson

Redaktörsord

Hej!

Här kommer nr 4 av Fjällkon!

Detta har blivit ett STN-specialnummer, på grund av kort om tid innan året tar slut.

Som ni kan läsa i Roberts styrelsetext har jag efter mycket funderande beslutat att sluta att göra denna tidning. Mitt beslut beror inte på några schismer. Det är bara för mycket att göra ibland och då blir bl. a. tidningen lidande. Hinner helt enkelt inte med...

Har gjort den nu i 10 år och det har varit roliga och lärorika år, men nu får någon annan med nya idéer ta över. De åren jag var arbetslös var tidningen min räddning, jag hade något meningsfullt att göra när jag satt här hemma.

Förmodligen gör jag också nästa nummer, men sedan är det slut.

Hoppas att ni får ett riktigt gott slut och ett

GOTT NYTT ÅR!

Kristina

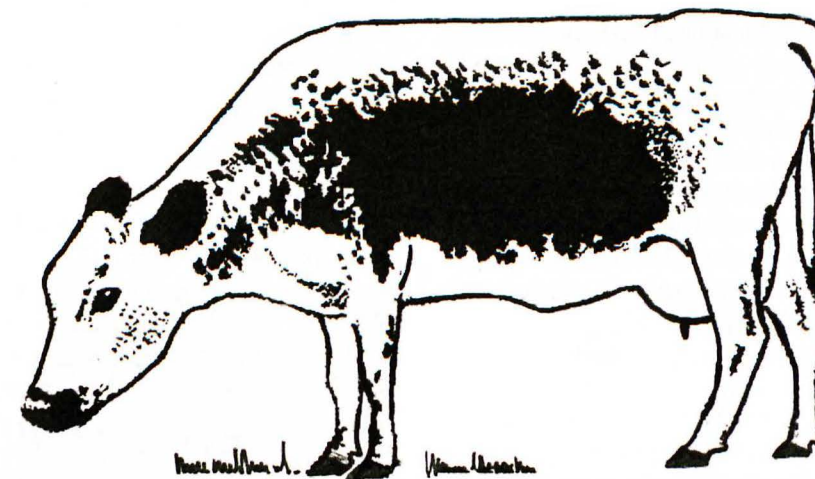

OBS! Manusstopp! OBS!
Manusstopp för nästa nummer av tidningen är den

15/2 2013

Material skickas till redaktör Kristina Torén
e-post: kristina.toren@comhem.se
Postadress ser ni här till vänster.

STN-special

Någon kanske undrar varför vi har en "STN-special" som helt bryter mönstret på hur fjällkon brukar se ut sedan snart 20 år tillbaka. Jag kan lika gärna berätta det för det är ingen hemlighet. Vi ligger efter kolossalt med att få färdigt tidningarna denna säsong och förra året var det lika med, tiden vill inte riktigt räcka till ännu värre detta år så vi tar till en "nödlösning" som vi hoppas kan bli bra och intressant så att denna tidning verkligen blir nr 4-2012 och att stämmans önskemål om fortsatt utgivning av fyra nummer per år kan uppfyllas om än med ett rejält nödrop.

Vad innehåller då denna STN-specialen som ger den dess namn?

Jo STN-föreningen håller på att sätta samman en bok om STN-aveln och rasens historia sen några år. Förhoppningsvis och troligtvis blir den färdig denna vinter. Jag blev tillfrågad om jag kunde hjälpa till med att skriva om kring rasens stambokshistoria och titta på tjurlinjerna. Eftersom jag själv är barnsligt förtjust i sånt så kunde jag inte förmå mig att säga nej när Atle Meås frågade på ett så frestande sätt! Jag visste då inte att vår förre ordförande skulle så totalt drabbas av kärleken att han skulle gifta sig och sluta som ordförande och att ingen annan ville ta hans plats, hade jag vetat det så hade jag tvekat mer att ta mig an projektet. För att begränsa min del i projektet en del så tog jag på mig att gå igenom den sydliga delen av STN den del som först kallades "Sidet trönderfe" och Atle tar den nordliga som först kallades "Nordlandsfe" innan man antog den sammanslagna förkortningen STN.

Jag skriver om tiden från aveln startar till dess STN-aveln kollapsade på tidigt 70-tal. Sen tar Atle delen om när man drog igång igen i slutet på 70-talet och fram till dags dato. Det medverkar fler skribenter och belyser fler delar än just stamboken och sammantaget är det en bok jag verkligen längtar att få se färdig. Ni ska nu få provläsa en del av de halvdussinets kapitel jag skrivit i förhoppning om att det ska göra er sugna på att läsa mer när STN-föreningen ger ut den färdiga boken. Ni får min inledning och sedan de avslutande två kapitlen som jag gjort eftersom jag bedömer att dom är lättast att ta till sig utan att ha läst alltihop. Vill man kan man läsa STN-kapitlet i boken ni fick för ett par år sedan som en introduktion. Kom även ihåg att den text ni läser är en råtext som Atle kommer att redigera efter eget behag och att den inte är korrekturläst vad gäller stavningen på de norska namnen så där finns säkert en del stavfel. Vad gäller bildmaterialet i den kommande boken så väljs även det i Norge så de bilder ni ser här har jag plockat in för att ni ska få se en del av djuren det berättas om. Våldigt många av dom finns i stammen på era egna fjällkor där hemma.

Robert Nilsson

STN- Mer än bara Njord!

När jag för ett par år sen jobbade med boken om den svenska fjällrasen så hade jag i den ett kapitel som behandlade importen av norska Sidet Trönderfe-tjurur till Sverige och fjällrasaveln där. Jag gick igenom det importerade materialet noggrant och eftersom den första stora importvägen från Norge kom från Rörostrakten så fokuserade jag på hur aveln startade där och materialet man kom att använda. Det var i sanning ingen svår forskning för man hade ju nästan bara använt material från en tjurlinje i Röros, den i Norge med tiden helt dominerande Njord-linjen. Samt till en början även tjurur ur en annan namnkunnig tjurfamilj, Adam-linjen som delvis finns kvar tack vare släktskapet med Njord-linjen. Men Norges STN-historia är mycket mycket rikare än dessa två tjurlinjer. När man som svensk stamboksnörd går igenom STN-stamboken noggrant så slås man av det stora antalet tjurlinjer som STN-rasen långt fram i stambokshistorien hyste inom sig. Jämför man med Sverige så höll sig STN-rasen kvar som en genetiskt bred ras under betydligt längre tid.

Geografin har påverkat aveln

Att STN-rasen länge var genetiskt bred är väl i och för sig måttligt konstigt när man betänker den norska geografin, jag menar att nog för att Norge är vackert men man kan inte säga att det är direkt lätt att förflytta sig själv eller kreatur i detta fjord och fjällandskap! Så visst måste Norges geografi ha underlättat för bildandet av lokala tjurlinjer och boskapsstammar, därom råder inget tvivel. De fylkesvisa statsutställningarna påverkade åt samma håll, det var inte mycket avelsmaterial som reste mellan fylkena. Man kan faktiskt säga att STN-rasen aldrig fram till kraschen omkring 1970 fick en enhetlig norsk riksavel, om man med det menar att rasens bästa avelsmaterial fanns att tillgå vart i Norge man än bodde. Förklaring till det är ju att seminverksamheten aldrig fick en dominerande påverkan på aveln på samma sätt som hände i Sverige på 60-talet. Men mer om seminhistorien på annan plats i boken. När det gäller vilka tjurlinjer man ska berätta om i en bok om STN-rasens historia så är det ju självklart att ta med dom som det bevisligen finns material kvar av idag. Men med tanke på den faktiskt ovanligt omfattande tillgången på tjurlinjer och även det stora tapp av linjer som skett relativt sent i historien så tycker inte jag att man kan gå förbi en del av de på sin tid mer tongivande och viktiga även om det är tveksamt om dom finns kvar i dagens STN-djurs härstamningar. Dom är ändå en del av STN-historien och om inte vi minns dom som gillar STN-kor så vem ska göra det då?

STN-stamboken

Man började föra stambok över Sidet Trönderfe och Nordlansfe förhållandevis sent. Den första stamboken kommer ut 1934 och är sammanställd av konsulenten i husdjursanvändning W. W. Christie och utgiven av

statskonsulenten Ivar Nesheim, Trondheim. I förordet till stamboken som omfattar 717 tjurur födda 1890-1925 så beklagar man att rasen inte blivit bättre dokumenterad. Man har fått lägga ned stor ansträngning på att via brevväxling med uppfödare och avelslag i efterhand dokumentera härstamningarna. En viktig källa till kunskap om djurens härstamning i äldre tider var katalogerna från statsutställningarna, men Sör-Tröndelag hade sin första statsutställning först 1908 så de tidiga tjurarna är inte lätta att få härstamning på. I denna första stambok har man med tjurur från fylkena Nord-Tröndelag, Sör-Tröndelag, Möre och Hedmark. I senare stamböcker behandlar man djuren från Nordland, Troms och Finnmark.

Men det är brist på härstamningsdokumentation långt fram i tiden och det finns tjurur födda så sent som på 20-talet som infördes i stamboken utan känd fader. Eller som har fadern angiven som "Tor" utan andra angivelser, eller "Storm på Storholt, Rindal i Nordmör. Svartsidet". Naturligtvis innebär det inte att det skulle ha varit nåt annat än renrasiga tjurur utan visar bara på det dryga arbete som fick nedläggas på de första stamböckerna.

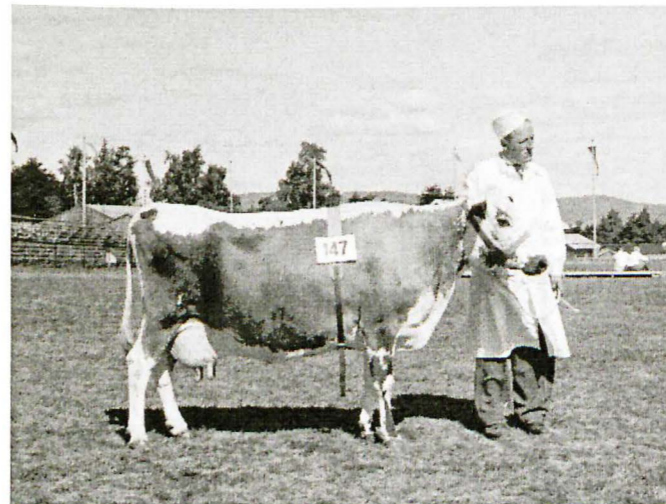
Andra sidan av det myntet är att de djur där man fick fram dokumentation istället blev grundligt dokumenterade. STN-stamböckerna är därvidlag en guldgruva. Där kan modernet finnas dokumenterat i 3-4 generationer med födelseår och olika ägare, samt när korna slaktades och ibland även varför. För tjurarna anges alla olika ägare och datum för när dom bytte ägare samt inte sällan priset, samt slutligen när dom slaktades samt anledningen till det och slaktvikten. Naturligtvis finns även färg och exteriör beskriven. Så på det hela taget, även om en del tjurur är tunt beskrivna så är STN-stamboken en guldgruva att ösa ur för den som vill dokumentera rasens historia.

Namngivelse

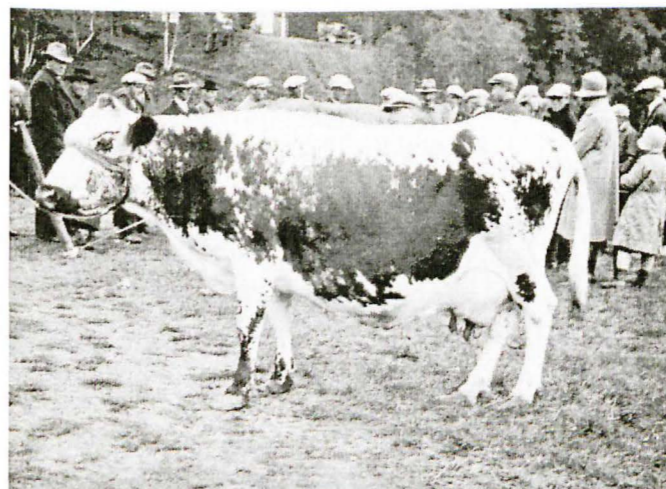
En lite kryptisk rubrik kan tyckas men den syftar på att stamboksförfattarna ofta stod inför faktumet att det fanns många tjurur som hade fått samma namn. I den första stamboken finns det av 717 nummerade tjurur inte mindre än 60 st som heter Tor! Dessutom ytterligare 20 st som heter Tor som finns i den angivna härstamningen men utan stamboksnummer. Där finns 50 st Balder, 22 st Flink, 15 st Krans, 19 st Kruse, 35 st Odin och 19 st Trygg för att nu nämna några av de mer populära namnen. Det blev naturligtvis svårt att hålla reda på vilken av alla Tor-tjurur som det gällde även om man gav den ett eget stamboksnummer, så för att göra det lättare att hålla ordning vartefter dokumentationen fortskred så gav man tjurarna ett tilläggsnamn oftast efter namnet på den gård där tjuren var född eller senare ägares namn.

När vi nu är inne på namn och stambok så kan jag inte låta bli att även nämna lite om ko-namnen som man stöter på i stamboken. För om man var mindre fantasifull när man namngav sina tjurur så flödade fantasin desto mer vad gäller korna.

Visst finns det många "Rosenkoll", "Krone", "Lökkros", "Staslin" och "Morban" och andra klassiska norska konamn. Men där finns även mer ovanliga som "Norge", "Danmark", "England", "Paris", "Lissabon", "Riga", "Russland", "Jylland" och "Helsingborg" för att ta några namn ur högen som jag aldrig sett i Svenska eller Finska stamböcker. Fanns det en längtan ut i Europa i sekelskiftets Norge? Ibland ser man även att ett visst konamn är speciellt populärt i en viss trakt, så till exempel var "Skjönborg" ett mycket vanligt konamn i stambokssammanhang i Snåsa-trakten och två av dom finns med i modernet på 8275 From. Finns det någon "Skjönborg" vid liv i dagens STN-ras? Om inte så ta upp den traditionen igen!

Skjönborg

970 Russland

Tjurlinjerna

Nåväl efter denna inledning till STN-stamboken så ska vi ta oss an de olika tjurlinjerna i den. Eftersom dokumentationen på fädernet inte var fullständig på alla tjurur så är det svårt att säga exakt hur många olika tjurlinjer som i praktiken kom in i stamboken. Troligen är det så att tjurur från samma trakt nog i många fall kommer ur samma fäderne även om det inte kunnat dokumenteras. En tjurlinje som Njord-linjen med känd stam tillbaka till 1890-talet står med säkerhet bakom många av de obekanta yngre tjurarna. Speciellt med tanke på att man var först i Rörostrakten med att få fram en relativt konstant nedärvning av den hett

eftersträvalde svartsidiga typen och deras tjurur därav blev populära.

Men att idag göra en skattning av vilka tjurur och tjurlinjer som antagligen kommer från Njord-linjen eller andra linjer fast det inte syns i stamboken blir bara rena chansningar och det gör jag därför inte.

Ett sätt att uppskatta antalet tjurlinjer är att se hur många stamboksförda tjurur som fått en eller flera stamboksförda söner och då finner vi att det i så fall fanns 64 olika fädernelinjer som kom in i den första STN-stamboken. 26 st av dom kom att räcka till ett 3:e led och 14 st av dom till ett 4:e led. 10 olika tjurlinjer kom att få stamboksförda tjurur i 5:e led och 5st av dom i ett 6:e led. Vi ska lite snabbt se närmare på dom innan vi gör en noggrannare genomgång på dom.

Njord-linjen

Den klart största och tillslut den framgångsrikaste norska STN tjurlinjen som idag finns kvar på båda sidor om "kölen". Ursprung i Rörostrakten.

Adam-linjen

Den andra linjen från Rörostrakten. Tar på fädernet slut 1944 i Rörosgård fea men är inflätad i Njordlinjen och därmed kvar i dagens STN-ras.

Trygg-linjen

Snåsa-traktens rödsidiga stolthet. Den till antalet största linjen förutom Njord. Över 100 stamboksförda tjurur varav 20 st aktiva i avel efter 1940 ändå tar linjen slut i Flatanger 1950 men en liten del finns kvar via From 8275 med ett moderne från Snåsa.

Greven-linjen

Opdals tjurlinje nr 1 med nästan 70 stamboksförda tjurur varav flera på semin men linjen "borttappad" så sent som på 60-talet. Finns dock kvar i dagens STN via modernerna på många semintjurur.

Kato-linjen

Namdalens tjurlinjebidrag. 20-talet stbf tjurur men linjen slut på 30-talet innan kriget.

Lysemann-linjen

Rindals bidrag till tjurlinjerna. 20-talet stbf tjurur linjen slut strax efter 1930.

Ett annat sätt att se på tjurlinjemångfalden inom STN-rasen är om man ser hur många av tjurlinjerna som överlevde in på 30-talet. Vi vet ju att i Sverige försvann den tredje sista fjälltjurlinjen i skarven av 20- och 30-talet så ett par år in på 30-talet finns bara två tjurlinjer kvar i Sverige. Hur många hade man då kvar i Norge?

Ja fädernedokumentationen gör det som sagt svårt att säga det exakt men i den första stamboken bedömer jag att det är minst 12 olika tjurlinjer som finns med in på 30-talet och då är ju tjurarna i Nordland, Troms och Finnmark inte medräknade. Förutom dom redan nämnda så fanns alltså ytterligare 6 som vi tar en snabb titt

på innan vi går vidare i historien.

Det fanns ytterligare en linje från Oppdal som startade i Stamboken med tjuren Flink Bogen ST269 född 1910 och slutade hösten 32 hos Ingvar Hokseng, Vognill Oppdal med tjuren Sterkoder ST1433.

En rödsidig tjurfamilj till från Snåsatrakten stammade från tjuren Gulltopp ST296 född 1912. Men som 4 generationer senare blivit svartsidiga och där sista tjuren Björn Vemundvik ST1565 i Vemundviks fea slaktas i november 1938. Linjen sprids vad jag kan se inte nämnvärt utanför Namdalen.

En linje startar med en rödsidig tjur vid namn Odmund Vik ST352 hos Anton P Gartland i Harran och slutar 4 generationer senare i juli 1934 med Gullstut Otterøy ST1316 som vid 8 års ålder blir för vrång att hantera så Otterøy fea ger upp med honom.

Vi har längst upp i Nord-Trøndelag på gränsen mot Nordland den svartsidige tjuren Trygg Synnes ST 425 som föddes 1917 hos Andreas Synnes, Årfor Foldereid. Den linjen slutar i januari 1934 med den svartprickiga tjuren Porat ST1399 hos Ramstadsgrenda fea Naerøy.

Hos Peder T Östborg föds 1917 tjuren Tor II Östborg ST447 som är vit med svarta öron och blir far till fyra stambokförda söner.

Via hans nästan helvita son Kronpraut Östborg ST555 som tjänstgör hos Östborg fea i Sörli så når vi fram till dennes enligt stamboken vita son Frank Östborg ST1395 som tjänstgör i Östborgs fea till aug 1934. En tjur med ett eget namn var i alla fall "Slusken" ST533 som föds i april 1920 hos Roland Hanssen Skaale, Sörli. Han var vit med röda fläckar på kinderna. Hans sonson Lure ST1407 som är vit med svart mule och svarta öron slutar linjen i Linnes fea Sörli i juni 1934 då feavelslaget läggs ned.

Ja, vi stannar här med tjurlinjekavalkaden annars blir den här boken aldrig färdig men som den gode läsaren ser så fanns det en stor mångfald inom STN-rasen långt fram i tiden. Man kan ju även notera att det förvisso fanns andra färgteckningar än den svartsidiga bland 30talets STN-tjurar. Ser man lite längre tillbaka så är det ett inte föraktligt antal gråa och gråsidiga tjurar som stambokförs, horn är heller inget ovanligt. Men med allt detta sagt så ska vi nu ta oss närmare an de viktigaste tjurlinjerna lite mer noggrant.

Kom och följ med in djupare i STN-rasens stambokförda historia och möt djuren som finns i stammen på dina STN-djur!

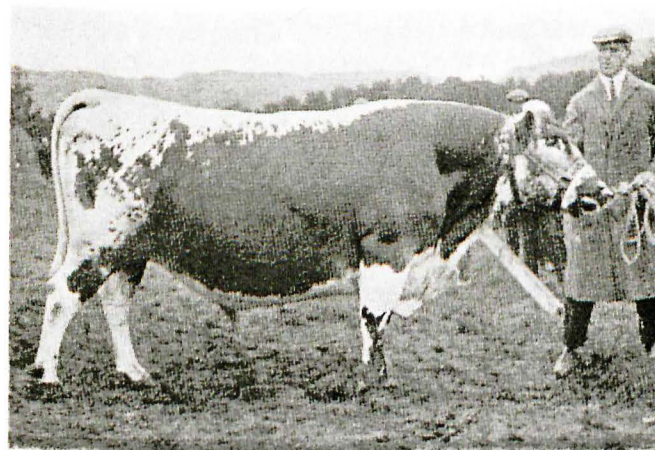
Håmann och hans ättelägg!

När vi nu kommit så här långt i genomgången av den första aveln och alla de olika tjurlinjer som format dagens STN så kan jag bara konstatera att det är fullt möjligt att skriva inte en utan flera böcker om STN-rasens olika tjurlinjers uppgång och fall. Källorna att ösa lokalhistoria, biografiskt material och inte minst STN historia är via stamböckerna nästan oändliga. Ju mer man tränger in i materialet desto mer får man ut av varje enskild faktadel. Där finns så många som man skulle vilja nämna om, duktiga bönder och inte minst bondkvinnor som på ett fantastiskt sätt tagit hand om det "pund" dom fått att förvalta. Där finns så många sidohistorier och fascinerande livsöden som vi bara får lämna för vi har varken tid eller plats att gräva hur djupt som helst. För att på något sätt begränsa oss till vilka grenar av de olika tjurlinjerna som vi ska berätta mer om, så att inte Atle måste redigera mer än en bok så har jag valt att titta extra noggrant på de material som finns beskrivet i STN-stambokens 12 band. När vi först tittade på Njordlinjen så stannade vi rätt snart i dess historia, de övriga tjurlinjerna har vi av naturliga orsaker i mångt följt ända till slutet och därför har vi en rätt rejäl bit "Njord" kvar att redovisa. Det roliga här är ju även att vi slipper följa linjen till dess slut! För den lever i högönsklig välmåga på båda sidor om kölen och dess historia går vidare! Men åter till den där stamboken vi pratade om!

Det 12:e bandet gavs ut 1961 och omfattade 231 tjurar födda fram till 1959. En stor del av dom är söner till tjurarna i Band 11, i vilken 318 tjurar födda 1949-1956 var införda. Enligt min mening står STN-rasen, på 50talet och speciellt på andra halvan av 50talet på toppen jämfört med andra raser i Norge och jämfört med fjällrasen i Sverige. Det är då som matadorer som Dagfinn Jordet STN4773, Rosmann Surnadal STN5321 men inte minst supermatadorerna Geir Lönset STN5292 och Lykkemann STN5429 verkar i STN-aveln. Det är då Kvitsi STN8407 sätter norskt rekord för STN-rasen med 7855 4,6 358! Vilket var mer än vad någon fjällko i Sverige mjölkat då, och inte skulle slås av någon fjällko förrän långt in på 60-talet. Det är då på femtiotalet som Jo-Sing, Borgson, Stasfinn, Solung och Varg föds och verkar. Alla dessa tjurar är nu på fädernet stammade från Njordlinjen och går ut från olika söner till Njord V ST155. Vi ska titta lite närmare på dessa linjer.

Håmann ST686, kanske den störste av dom alla!
Som jag nämnt om tidigare så är det ibland lite trixigt att utnämna den första matadoren i en tjurlinje och än värre är det att välja ut den störste. Med den störste menar jag inte nödvändigtvis den som fått flest stambokförda söner för då var det ju lätt att bara räkna efter. Nä, med den störste menar jag den som mest kommit att påverka rasen i en positiv riktning. Det är inte alltid lätt att läsa ut det heller, för det kan bero på vad man räknar som positivt, vilket kan skifta över tid. Sen kan annat dyka upp senare och visa att en tjur var rent av negativ fastän han sågs som den störste medan

han levde. En tjur som dock utan tvekan kan göra anspråk på titeln "störst av dom alla" är Håmann ST686. Kanske inte den vackraste tjuren, men oj så betydelsefull i aveln!! Håmann är farfarsfar till de två supermatadorerna Geir Lönset och Lykkemann samt morfarsfar till Stasfinn, så STN-rasen av idag är full i "Håmann".

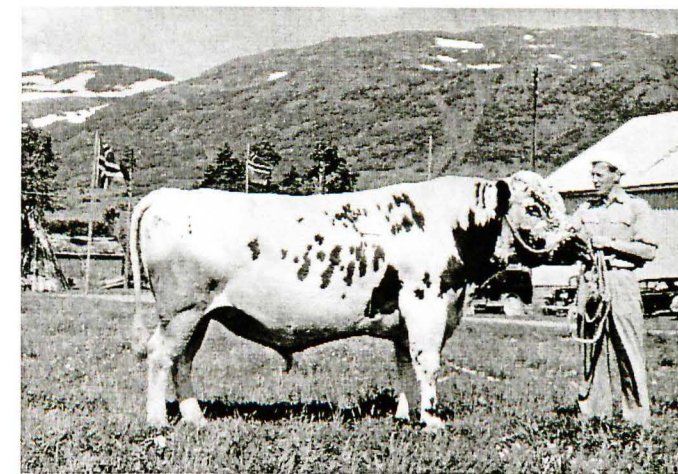
Håmann ST686

Kanske du minns att Håmann var en son till den extremt linjeavlade Knut ST464 som stod i Lo fea 20-24 och drunknade i den kalla fjällfloden i Driva den 10/7 1924. Håmann föddes hos Ole J Lien Driva Oppdal den 26/12 1924 och fick en lång tjänstgöring först i Elvestad fea Meldal mellan 26-35 och sedan i Haugen fea Oppdal 35 -39 där han slaktades 30/6 -39. Med Håmann får vi in nytt material i STN vilket låter bestickande med tanke på hans linjeavlade fader men Håmann hade förvisso även en mor, Frydelin ST781 född 1910 efter en okse från Peder A Nerlo Driva. Mor till Frydelin var Salgås från Ole J Lien. Vi vet inget om denna Frydelins härstamning annat än att den **inte** var från Röros. Det som verkar rimligt att anta är att hon härstammingsmässigt/genetiskt sett kom från Drivatrakten vilket antagligen var en stor fördel med tanke på Håmanns fädernes inavelsgrad. Huruvida hon var släkt med de tjurlinjer från Oppdalstrakten vi tidigare nämnt om vet vi heller inte. Det vi vet är att mixen mellan Knut och Frydelin från Driva blev mycket betydelsefull för STN. Håmann får 39 stambokförda söner och ett par stambokskända dito. Flera av dom blev framgångsrike tjurproducenter och två av dom för linjer in i dagens STN. Det är Draupne ST1532 som blir farfar till Geir Lönset och Krans Forsetmo ST4679 som blir farfar till Lykkemann.

Ett sätt att mäta en tjurs betydelse är att se på hans genomslag i stamboken. Ser vi i STN-stambokens 12 band så står Håmannättlingarna där för runt 40% av alla stambokförda tjurar. Nästan alla kommer från Geir och Lykkemann. Vilka båda faktiskt gör sig gällande mot sin FFF Håmann i kampen om titeln "den störste" av dom alla!

Geir Lönset, efterkrigsdominanten.

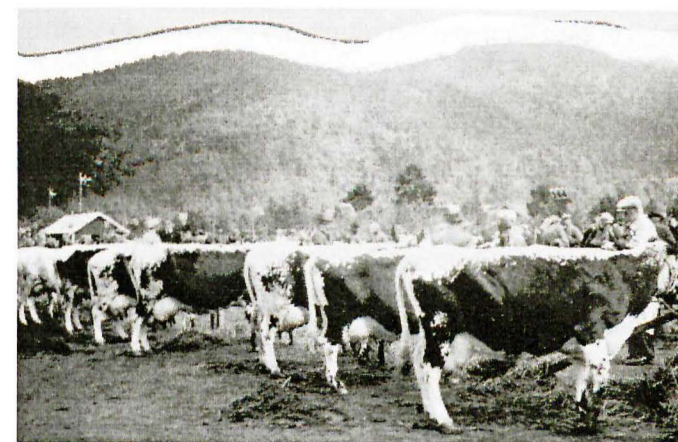
Tittar vi närmare Geirs farfar Draupne så var han född hos Jon Svinsås, Storås, Meldal efter en produktionsstark ko vid namn Edelin ST1182.

Geir Lönset

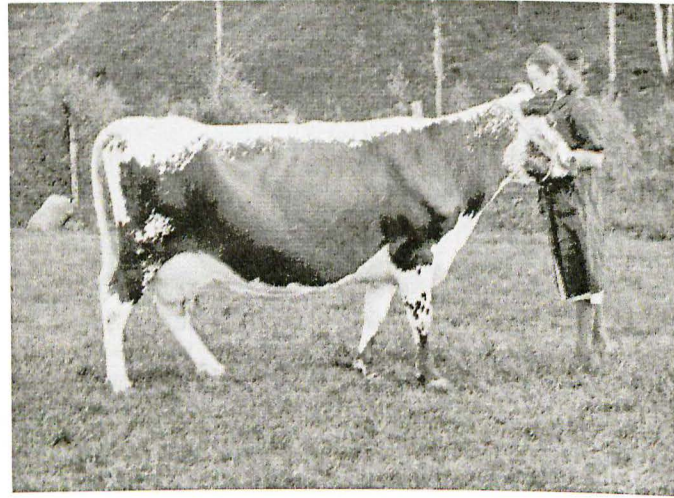
Hon hade ett moderne som visserligen var lätt linjeavlade på Njordlinjen men då på Njord III sonen Snorre ST217 men ändock innehöll modernet obesläktat material. Draupne såldes till Aune fea, Rennebu parades med kon Litagod ST1954, från Jon Bruholt Grindal Rennebu. Litagod hade ett moderne i princip fritt från Njordlinjen. Hos Jon Bruholt föddes sen tjuren From Voll STN4612 som blev Geir Lönsets far. From voll såldes till Voll fea, Meldal, sin farfaders gamla tjänstgöringsområde. From Voll blev ingen jättesuccé, men kom att med en fantastisk ko få sonen Geir Lönset och därigenom bli en del av STN-historien. Hos Geir Lönset slås man av modernet, och vilket moderne säg! Rena rama kodynastin!

Ivar Syrstad hade en av de mest legendariska STN korna genom tiderna, Alperos STN5222 som spelat en stor roll som tjurmoder i STN rasen. Alperos hade inte mindre än 10 stambokförda söner och en stamboksförd dotter och det är rekord i STN/Fjällrasen. Dessa gav henne sen inte mindre än 74 stambokförda son och dottersöner runt om i STN Norge. Hon avkastade på 14 år 3797 4,3 163, som kanske inte verkar jättemärkvärdigt mot de siffror vi tidigare bollat med men hon hade fem av sina år under kriget och det tog ned avkastningen.

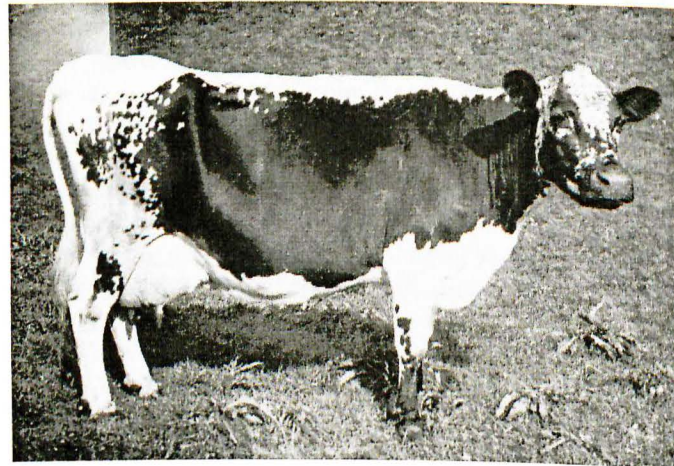

Livros STN4993 med döttrar

Hennes mor Livros STN4993 var i princip lika enastående med 15 års medel på 3784 4,3 163 och inte mindre än 8 stbf döttrar och 2 stbf söner. Har jag räknat rätt så har Livros rekordet på antal stamboksförda döttrar inom STN/Fjällrasen. Jag tror heller inte att någon annan ko inom STN/Fjällrasen fått så många stamboksförda dottersöner som Livros, 25 st!!

Livros STN4993

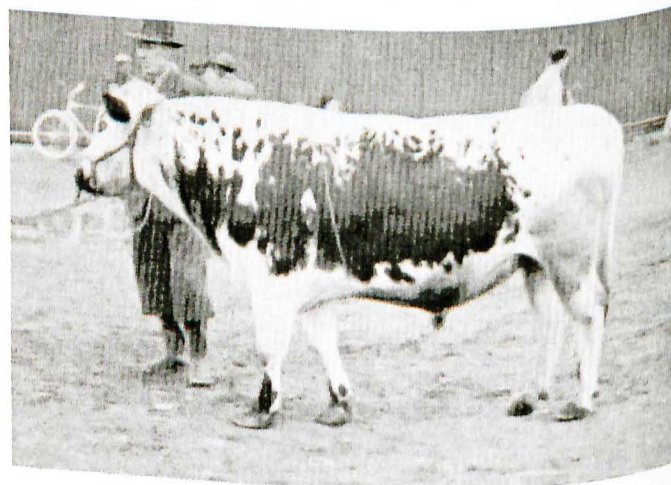
Alperos 2 STN5222

Vi sluter nästan en cirkel här med resonemanget om Håmanns storhet i aveln då han även var fader till Livros. Vi har tidigare nämnt om en annan stor tjur från Njordlinjen, Fagerman ST1421 och föga förvånande så dyker han upp som farfar till Alperos. Alperos har alltså två av STN-rasens bästa tjurar som farfar och morfar! Vad kunde gå fel efter det! Geir Lönset föddes 30/11 43 hos Ivar Syrstad Meldal och såldes 9/6 45 till Lönset fea i Oppdal där han verkade i 13 år och periodvis var uttyrd till semin, mer om det finns i kommande kapitel. Geir fick ett passande slut på sitt liv då han dog på fjällbete 1958.

De sex första sönerna efter Geir Lönset produceras hos Ivar Syrstad själv som klokt nog använder sitt guldägg,

och två av dessa, Geirmunn STN5373 och Geirulv STN5385 är igång i det 12e bandet av STN stamboken. Sen Geir kom till Lönset så brakar tjurproduktionen igång fullständigt och hos Arnt Nerhoel produceras under andra halvan av 40-talet och första åren på 50talet 12 stamboksförda söner till Geir. Andra välkända "Oppdalsbönder" som även dom gör Geirsöner är Sigurd Strand 6stycken, K,K Dörum 2 st, Ola J Torve 2st. Sammanlagt får Geir 48stamboksförda söner, varav 17st blir tjurfäder och i sin tur ger Geir 81st stamboksförda sonsöner. Ett annat mått på en tjurs kvalitet är hur söner lyckas i avkommebedömningen. Har jag hittat allt om det så är det 24 söner som avkommebedömts med bara fem st som fick under 100 i index. Geirs söner får ett sammanlagt medelindex på nästan 104 vilket är helt unikt på så många tjurar, den tjurfaderkvaliteten matchas närmast i princip bara av Lykkemann STN5429 och 16 Ebenholtz SKB1251 som får gälla som den viktigaste tjuren på svenska sidan.

Material efter Geir exporteras även till Sverige i början på 50talet och uppskattas där mycket. Geir blir i Norge så framgångsrik att han slår undan benen på sig själv som det så ofta blir med stora matadorer. Från 1955-1960 är det i princip kontinuerligt runt 20 olika Geirsöner i verksamhet runt om i feavelslagen. Geir är ju själv semintjurar och sex av hans söner och linjer efter dessa kommer in i seminverksamheten men det går lite trögt där eftersom seminverksamheten för STN aldrig riktigt "lyfter", och i Norge blir endast linjen efter Kostor STN8604 kvar via sonen Koss-Varli STN8998 som får 9020 Jowi efter STN-föreningens avelsmässiga nystart. Den kanske bästa Geir ättlingen, sonsonen Varg STN8036 som var efter en av de första sönerna Geirulv STN5385 från Ivar Syrstad tappas bort i Norge på 60-talet. Men finns idag kvar via att han var en lyckosam export till Sverige där han fick flera söner insatta på semin varav en (6 Tive SKB6380) blev tjurfäder som via sonen 29 Ise SKB6617 sen fört linjen vidare. Senast nu via 6875 Hövding Svffj96875 som använts både i Sverige och Norge. Men Geir Lönset finns kvar, (som alla bra tjurar) via de bra korna i många av STN-rasens tjurlinjer.

Varg STN8036

Hur mycket Njord finns egentligen kvar?

När man i skrift beskriver tjurlinjens betydelse så kan det lätt bli lite abstrakt. Nu går vi igenom Njordlinjen och man kan då undra över hur mycket Njord som finns i de tjurar vi nu pratar om? Sitter man med stora stamträd så är det åskådligare, men det är ett omöjligt format för en bok av vanlig storlek. Ett enkelt sätt att kolla upp en viss linje är att räkna efter hur många gånger en viss individ finns i en härstamning och den vägen räkna efter ungefärligt hur stor påverkan den haft. Det mått vi då får fram är hur många procent av stamtavlan som går tillbaka på ett enskilt djur. Det behöver man inte vara professor för att göra. Vi pratar här inte om "inavelsprocent" för det är nåt annat och mer komplicerat. Den enkla tumregeln är att påverkan på en stamtavla blir större ju fler gånger ett visst djur dyker upp. Sannolikheten att hans anlag ska finnas där är större ju fler gånger han finns där, det är ju vitsen med linjeavel. Är det djur man tittar på dessutom från början linje-avlat så att man har en viss grad av "homozygoti" på generna så blir naturligtvis påverkan större. Ska vi hitta ett lämpligt djur att "räkna på" så får det bli fadern till Njord V, alltså Njord III st 72 som om ni minns hade samma mor och farfarfader i den gamla Abelros och alltså i sig själv var inavlade till 12,5% på henne. Vi kan titta lite på hur mycket av Geirs härstamning som kommer från Njord III för att exemplifiera hur stor påverkan han hade på STN-rasen i tröndelag.

Vi tittar först på Knut St 464 som var FFFF till Geir och som vi benämnt som starkt linjeavlade. Han hade hela 40% av sin härstamning kommande från Njord III. Njord III kom igen 2 gånger i 3e led, 2 gånger i 4e led och en gång i 5:e led.

Håmann hans son får då 20% av sin härstamning från Njord III och även om Håmann nu finns två gånger i stammen på Geir Lönset så har vi hos Geir kommit ned i procent en hel del ytterligare. Hos Geir finns Njord III en gång i 6:e led, 8 gånger i 7:e led, 4 gånger i 8:e led, 7 gånger i 9:e led 3 gånger i 10:e led, och 4 gånger i 11:e led. Adderar vi detta så står Njord III för drygt 11% av Geir Lönsets härstamning och antagligen för lite mer av hans genmassa. Det är fullt möjligt att jag missat någonting i uträkningen, det blir rätt många djur i 11 led (2048 st) även om stamtavlan inte räcker så långt över hela bredden, så det är lite svårt att kontrollräkna sig själv. Har jag missat nåt så är det dock långt tillbaka och ger nästan inga procent i uträkningen så sådär väldigt fel ska vi inte hamna. Just att man hamnar på runt 10-12% av härstamningen på en "urtjurar" i en ras är inte ovanligt och samma förhållande finns på den svenska sidan med fjällrasens store anfader Puke som är ungefär lika dominant där.

Att andelen Njord III ändock gått ned så pass mycket får tillskrivas de obesläktade modernerna som kontinuerligt kommit in i Geirs härstamning börjande med Håmanns mor Frydelin och utan dom vore situationen snabbt en annan.

Men nu ska vi titta på Håmanns andra gren i STN-trädet.

Lykkemann, ett lyckokast!

Lykkemann är som sagt en annan av STN-rasens allra viktigaste matadorer och med sina 48 stamboksförda söner är hans plats säker och trygg i STN-historien, om han är den störste? Ja döm själv. Hans farfar Håmannsonen Kranset Forsetmo STN4679 föddes hos Mikael Nestvold Oppdal den 27/1 40. Han fick flytta till Forsetmo fea i Singsås den 6/6 42 där han tjänstgjorde till 5/2 48 då han slaktades. Där får han 15 st stamboksförda söner varav tre går till historien.

Först Hero Flasnes STN5446 som faktiskt får linjer in på semin i ett tidigt skede och finns där ett decennium men inte i dagens STN. Dels Bligutt Meldal STN5299 som blir Lykkemanns fader, och dels Håvard STN5304 som med sina 22 söner gör ett svårutplånat negativt intryck på STN-rasen. Håvard är bland de allra sämst avkommebedömda STN-tjurarna med sitt 86 i index, och det var ingen felräkning på det indexet, han var en skittjurar! Tyvärr är han den enskilde tjur som det exporteras mest material efter till Sverige när den andra vägen av STN-material går dit runt 1950 och hans avkommor tar ner intresset för STN-rasen i Sverige betydligt då kvigorna är nervösa och mjölkar dåligt och tjurarna stammade från honom misslyckas rätt bra rakt över. Håvard är svår att skylta över för STN-vännerna i Sverige och han slår av en stor del av den import vägen på egen hand. Men vi glömmet honom och går till Bligutt!

Sanningen att säga var inte kvalitén på Singsåskorna den allra bästa på 40-talet. Ser man i stamböckerna så märker trakten ut sig för den relativt låga avkastningsnivån. Kransets Forsetmos tjurfadergärning präglas en del av detta och till det kommer att en oproportionerligt stor del av sönerna slås snabbt ut av olika anledningar som nervositet, ovillighet och svårhanterlighet. En som dock lyckas bättre än snittet är Bligutt Meldal som föddes 29/12-43 hos P-O Sandröd, Björge Singsås.

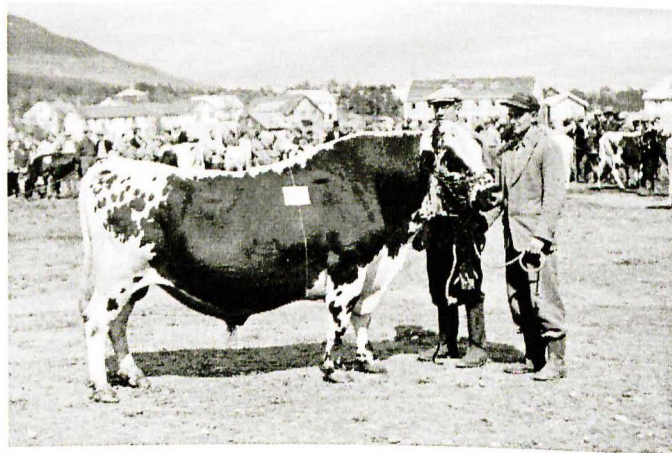
Även Bligutt är en sån där tjur i STN-aveln som tar med sig ett rätt obesläktat moderne i det att hans mormor helt saknade "Njord blod". Han får tjänstgöra i Övre Meldal fea från 1/5-45 och ett sista halvår från 1/7-49 till 9/2-50 i Meldal fea där han slaktas 407 kg tung med epitetet "vanskelig att hantera". Bligutt får 10 st stamboksförda söner varav 7 får index med ett genomsnittsvärde av 104 vilket är bra av en tjur med index 103. Nu får ju Bligutt verka i ett av STN-rasens bästa feavelslag ur kokvalitetsynpunkt så det hjälper väl till. Det är dock sonen Lykkemann STN5429 som "drar upp" medelindexet på Bliguttsönerna för han har fina 120 i index och blir som vi ska se en stöttepelare för STN rasens kvalitet. Noterbart är att Bliguttsönerna är rejäla bitar med ordentliga slaktvikter upp till 451 kg så att det finns storlek i denna linje är klart.

Lykkemann föds 31/10-46 hos Anders Stene Grindal Rennebu. Mor var 20 Lykke STN5804 född 20/3-43 hos John A Ofstad i Kvamsgjerdet Meldal och såld >>>

Fjällkon

till Anders Stene som kalv. 20 Lykke blir en av de stora STN kändisarna efter kriget och har titeln som högst mjölkande STN ko fyra år i rad mellan 1948 och 1951.

Sitt bästa år mjölkar hos 6312 4,3 273 och får ett sammanlagt 8 års medel på 5358 4,4 234! Lykke blev tjurmoder på båda sidor kölen och hennes son i Sverige Stene SKB3884 blev den mest framgångsrike tjuren i den andra exportvågen som vi tidigare nämnde om. Tjurlinjen efter Stene kom in på semin men försvann precis innan frystekniken kom igång. Men finns kvar på mödernet på ett par semintjurar. Nu spelar det ingen roll för Lykkes del, hon finns väl representerad i aveln via sitt främsta ättelägg Lykkemann!

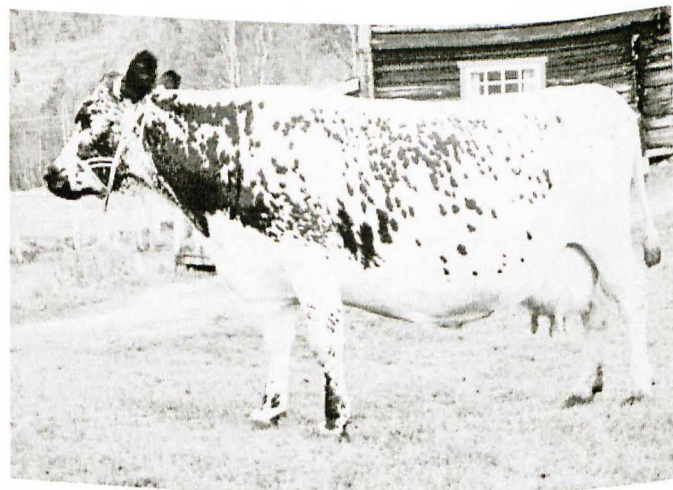
Lykkeman STN5429

Lykkemann såg inte så värst ut i unga år och hade det inte varit för "koögat" hos Ole Bjerkås Driva Oppdal som köpte honom som ettåring 1947 och satte in honom i det feavelslag (Tronda fea) där han var tjurskötare 1948 så hade kanske inte Lykkemanns goda anlag blivit räddade för framtiden. Sen kom han in på semin redan 1953 och fick 6 års tjänst där tills han slaktades 1959 med 423 kg slaktvikt. Med 48 stamboksförda söner satte han sitt märke i STN aveln på ett sällsynt framgångsrikt sätt. Han får även två stamboksförda söner i Sverige. 16 av sönerna blir avkomstgranskade varav bara 4 hamnar under 100. Inte mindre än 7 söner kommer över 110 i index och högst av dem alla kommer Balder ST8550 från Sivert Bomo Snåsa efter hans fina Minde STN8476 som vi minns från tidigare kapitel. Balder är alltså en helbror till mer kände 8275 From. Balder får hela 132!!!! I index vilket är helt överlägset bästa index för någon STN-tjur. Hans 40 döttrar mjölkade i snitt 3990 4,58 183 Tänk 4337 kg ecm i snitt i skarven mellan 50 och 60tal. Döttrarna mjölkade i snitt 31 kg smörfett mer än sina mödrar! Tyvärr stod han i Jöa fea Fosnes och därifrån såldes ju inga tjurar till avel vid den tiden så han finns inte kvar i dagens STN.

Lykkemann blir använd som tjurfader under tiden i Tronda fea men framförallt under tiden som semintjur. Det gör att han får sin tjurfaderskarriär lite senare än Geir Lönset och många av Lykkemanns söner verkar under slutet av 50-talet och början av 60-talet när antalet pålagda tjukalvar för avel minskar drastiskt.

Han får därför inte mer än 41 stamboksförda sonsöner fram till 1966, men eftersom hans ättlingar är i bruk på 60-talet så dominerar han det STN som finns kvar idag. Man fastnar så lätt i alla söner, Lykkemann fick ett otal goda kor efter sig. Den kanske bästa var 24 Morlykke hos Sigurd Strand, Lönset, Oppdal som 1965 mjölkade 7000 5,2 361 vilket vad gäller kg smörfett slog Kvitsis rekord från 50-talets början och så vitt jag vet än idag gäller som den högsta smörfettsavkastningen för en STN-ko.

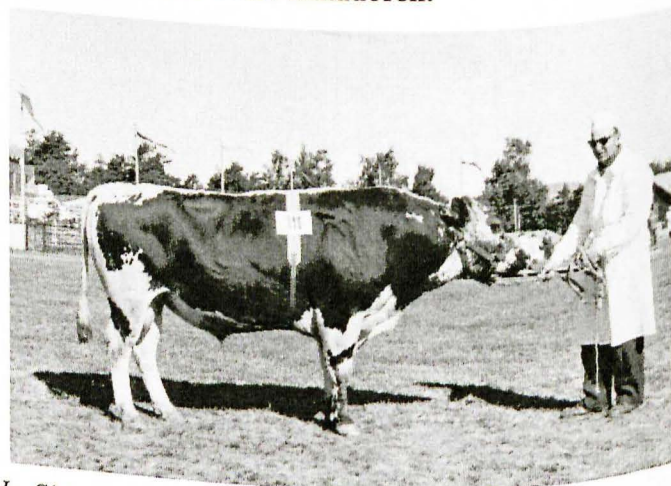
Ni kan ju gissa vilken tjur som var hennes morfar?
- Ja helt rätt Geir Lönset förstås!

24 Morlykke 100013

Lykkemann får tidigt en son på semin, Börve STN5587 men utan att han finns kvar idag. Näste son i semin-sammanhang är From STN8275 som får flera söner insatta men ingen kvar idag. Dock finns han som vi i tidigare kapitel nämnt om som morfar till 9006 Nero från långtidslagringsprojektet. Nej, det är istället Jo Sing STN8197 som står för att till stor del föra Lykkemanns arv framåt i tiden.

Jo-Sing, den siste store matadoren!

Jo-Sing

Man kan utan vidare utnämna Jo-Sing till STN rasens siste store matador, eller förresten den siste! Det har vi inte sett ännu, så vi ska vara försiktig med spådomarna. Jo-Sing är dock utan tvekan en otroligt framgångsrik

Fjällkon

via Lubbson sonen 172 Bruholt SKB3889 som är morfar. Han har sonen 713 Smyg i genbanken. Det ger Lykkemann - Jo-Sing linjen fyra grenar in i STN/Fjällrasaveln och där kommer den att finnas kvar för överskådlig tid.

Men nu ska vi avsluta kapitlet om Håmann och hans efterkommande och titta på den andra linjen vi har kvar som går ut från Njord V ST155 via hans son Njord VII ST353 och sedan bland annat hamnar hos den omskrivne Ruggen!

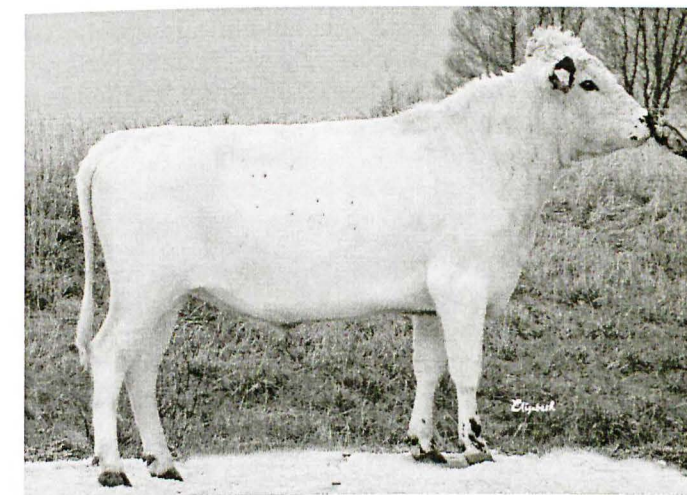
STN tjur och det finns idag inte en STN-ko som inte har Jo-Sing i sin härstamning. Dominansen syns även på att det bara finns tre frysta STN-tjurar som saknar Jo-Sing i härstamningen, 1 Solberg, 9004 Selo och 9005 Mono. Jo-Sing var så populär att när seminverksamheten stod på topp för STN 1963 och 8000 semineringar per år gjordes så var 25% av dom med Jo-Sing och nästan 15% med en son till honom 8923 Jons. Av 20 STN semintjurar födda 63-67 var 9 st söner efter Jo-Sing. Jo-Sings popularitet var så stor att STN föreningen 1965 i ett brev till ägare av elitkor avrådde från att använda Jo-Sing på hans egna döttrar. Totalt stambokförs 19 söner till Jo-Sing i Norge och 3 st i Sverige.

Singsås "store" son!

Var kom han då ifrån denne "gigant"? Ja han var född Hos Kristian Digre i Singsås! Kanske inte det första stället man tror en matador om att födas på om man minns det jag skrev om kvalitén på Singsåskorna. Faktiskt så var även Jo Sing ifrågasatt i norsk lantbrukspress för sin moders låga avkastning. Men även i en trakt med lägre avkastning finns det alltid bra kor, och Jo-Sings mor var en sådan. 12 Sumarblom som hon hette var född den 13/7 1940 och Jo-Sing var hennes sista kalv när han kom till världen den 2/4 1954. Hon mjölkade på 12 år ett snitt av 3592 4,2 151 och det var ju inte särdeles mycket jämfört med de flesta norska STN kor som figurerade i tjurmoderssammanhang, men det var bra i Singsås. Starten var dessutom under krigsåren då det inte var lätt med fodersituationen. Det var hållbara kor i stammen bakom Jo-Sing. Hans mormor Julkoll född 1927 hade Digre köpt av Jens Tiller Singsås och hon blev 20år gammal innan hon slaktades 1947. Vi vet faktiskt inte mer om Jo-Sings möderna än att Julkolls mor hette Idakoll och var född 1919 och att fadern var en okse från Jens Tiller så egentligen är 25% av Jo Sings härstamning okänd och vi vet inte om den släktade på Rörostjurar eller Oppdaltjurar eller var av en egen sort. Tittar man i den första stamboken ser man att det i trakten (Singsås, Kotsøy och Björgen fea) först fanns tjurar av egna linjer och sedan köptes in två ur Adam-linjen för att sen ersättas med tjurar ur Njordlinjen kring första världskriget så frågan är vem som Jens Tiller gick till för att få betäckt? Oppdaltjurar verkar det dock varit ont om. Ja det får vara hur det vill med det även om det hade varit intressant att veta för en stamboksnörd! Tiden gick och Digre fick kläm på både utfodring och avkastning och i 1957 mjölkade hans 6 kor i snitt 4464 4,3 191 vilket stod sig gott i jämförelsen med vem som helst.

Vad finns kvar idag?

Trots att han hade så många frysta söner på semin finns det bara linjer från Norge kvar efter två av sönerna 8985 Jo-Langen med "Rösosstam" har fyra frysta söner och 8987 Fryd Torve av "Oppdalsstam" har två frysta söner. Till det kommer två linjer som finns kvar i Sverige varav den ena är 100% norsk till sin härstamning då 38 Desing SKB6574 finns fryst i genbanken som förutom Jo Sing som far har Borgson som morfar och en importerad STN-ko som mormor. Den andra svenska linjen går ut från 30 Mysing SKB6513 som är 75% norsk

6869 Marieberg ET SvFj 96869

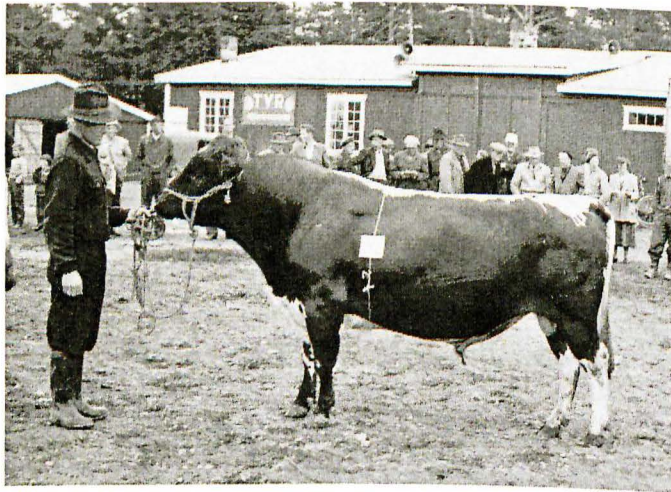
Halvnorsk med Lubben Hårstad st4603 som farfars farfar och 1631 Ruggen som farfars farfars far.

Röros igen!

Överskriften på kapitlet ska inte läsas med en suck, som om vi var less på Röros. Det kan man inte vara om man gillar STN/Fjällkon. Den ska bara läsas med ett konstaterande att vi ska åter till Njordlinjens födelse-trakter för att knyta ihop dom sista trådarna i Njordnys-tanet.

Innan vi gör det ska vi bara snabbt titta på två grenar från Njord som lämnat Röros men fanns kvar i det 12 bandet med rätt så gott om tjurar, och sen försvann i rasröran på 60talet. Den största av dom stammade från Mjöen Håkkå STN4669 som var en sonson till den "store" Flink Hårstad STN1428 med 463 kgs slaktvikt vid 11års ålder. Nu var han inte bara stor till kroppen utan ärvde bra egenskaper till sin avkomma vilket vi ska se framåt. Flink Hårstads linje slingrade sig från Njord V via 5 generationer tjurar i Meldalstrakten som aldrig hade många söner tills den kom till Flink som flyttade till Hårstad. Flink Hårstad hade 14 söner i stamboken och en av dessa Frei STN1525 flyttade till Oppdalstrakten och stod i Lo fea 34-35, Driva fea 35-37 samt Svarthaugen fea 37-42. Där hos Erik Gissing Oppdal så föddes Mjöen Håkkå och köptes till Dörum fea för att stå där 41-50. Mjöen Håkkå blev sen farfar till Borgson STN8067 med index 120 en av de högst bedömda tju-rarna i STN aveln.

Borgson STN8067

Själv på semin och med söner där, men utan ättlingar på svärdslinjen idag. Borgson finns i alla fall som morfar till de tre viktigaste renrasiga genbankstjurarna av rent norskt slag 9004 Selo och 1 Solberg och 38 Desing. Mjöen Håkkå hade även ytterligare en bemärkt tjur som sonson i Visst STN8213 som föddes hos Olav Lien Driva Oppdal och såldes till Skånland fea i nordnorge för att där få 20talet stamboksförda söner. Sammanlagt hade Mjöen Håkkå 24 ättlingar i det 12:e bandet av STN-stamboken men försvann nästan helt i alla fall. en andra linjen efter Njord som försvann skaver nästan ännu mer i det att den åkte till Nord Norge på 20-talet via Njord VII sonen Kong Svarte STN2785 och frodades

där i nästan 20 år på Nordland lantbruksskole innan den via söner till den gamle Bamse II av Skjeggesnes som stod i Vik fea Sömna mellan 42-52 och fick sönerna Kronar 6759 och Dokkar 6812 som båda finns med linjer i den 12:e stamboken. Kronar användes i den fina besättningen hos bröderna Mardahk i Vik Sömna och där fick han sonen Stasar STN8209 som 53 såldes ned till Lo fea i Oppdal och användes där. Jag vet ju så väl att det inte är någon anledning att gråta över spilld mjölk men nedrans vad svårt det är att inte harmas lite grand över att inget efter Stasar blivit kvar! Jag har gjort en komplett härstamning på den tjuren och det var inte många procent sydligt STN slag i honom även om han på fädernet kom ur Njord. När man då vet att han stod ett tag på semin och dessutom fick en son efter sig på semin, Bamse Holan STN8886 född hos Olav Lien Driva så är det svårt för stamboksnörden att se att inget är kvar. Bamse II hade en son till född hos Mardahls, Svint STN8098 som hos Arne Heggseth i Surnadal med Eva STN5903 fick Evaprins STN8896 som även han stod på semin i slutet på 50-talet. Att ingen kunde lura på svenskarna nåt efter dom tju-rarna så dom funnits kvar idag frestas man nästan säga!

Nä, nu får jag skärpa mig och så går vi tillbaka till Röros och tar den svängen och granskar vad vi i alla fall har kvar och kan glädja oss åt idag!

Denna del går via Odin Langen ST556 som stod i Koian o Valsset fea 22-26. Odin Langen var en blandning av Njord och Adamlinjen. Med kon Annagås ST1001 får han sonen Hårfager ST702 som säljs till Hitterdalens fea, men får en alltför kort tjänstgöring 1927-28 då han måste slaktas efter 15 månader för katarrfeber. När döttrarna sedan kalvar in ser man att man miste en potent tjur för dom är bra mjölkkor med bra fetthalt för sin tid. Man hinner dock lägga på ett antal söner för avel och Hårfager får till sist 9 stamboksförda söner. Mest känd av dom blir utan jämförelse Absalon ST1375 som är en av de största tjurfäderna på 30-talet med 41 stamboksförda söner i Norge och 3 st i Sverige. Absalon ägs ett tag av Magnus Engzelius och tjänstgör sen i det nybildade Dalselvans fea från 1930 till 37. Hårfager får dock en son till som finns i dagens stamtavlor och det är Glåmgubben ST1355 som får sonen Fagerman ST1421 som vi tidigare nämnt om ett par gånger.

I Sverige ger Absalons tre söner honom inte mindre än 106 sonsöner som in nästa generation ger honom 200 stamboksförda sonsöner. Sammanlagt har Absalon i Sverige fått över 1200 stamboksförda tjurar efter sig och har två i allra högsta grad livaktiga tjurfamiljer efter sig i dagens STN/fjällrasavel. Lite förvånande är det då att se att av alla 41 söner så blir det just ingenting i Norge. Det tar mer eller mindre tvärstopp för Absalon i Norge och vore det inte för Skjevdalens Ajaks ST1637 som flyttar till Forsetmo fea i Singsås som vi mötte i det förra kapitlet och där slingrar sig fram med en tjurlinje i tre generationer hos Ellev Ravnås Björge Singsås för att komma fram till Faste STN5307 som säljs tillbaka till Rörostrakten och står i Hådalen fea så vore han borta redan på 40-talet. Men Faste får hos Röros-

profilen Edvard Langen sonen Aron Meldal ST5495 som tjänstgör i Meldal fea från 49 till i mitten på 50-talet och där producerar 6 stamboksförda söner (utöver det även två stbf i Sverige) som för linjen genom 50-talet främst via tjuren Krulle STN8208 som köps till Lönsets fea och blir en inte oäven tjurfader. I band 12 av stamboken som vi har som guide finns 11 stamboksförda ättlingar till Absalon via Aron Meldal men det tar mer eller mindre tvärslut för linjen under första halvan av 60talet. Lite ironiskt köps den nästan i samma veva tillbaka på så vis att STN föreningen köper sperma efter Absalon ättlingen 33 Sving SKB3914 och nu via hans sonson 9005 Mono återigen finns på norska sidan av gränsen. Absalon finns via de norska härstamningarna men man får leta. Hade han inte funnits som Morfars farfar till Lykkemann och Farfarsmorfar till Solung och Stasfinn så hade han varit nästan bara ett kuriosum inom STN aveln och det är ju en minst sagt oväntad utveckling för en tjur med 41 stamboksförda söner.

Ruggige Ruggen!

Vi ska backa tillbaka till Hårfager som hastigt slaktades, han hade en son som hette Frimann ST1346 som ersatte honom i Hitterdalens fea. Om Hårfager hade kvaliteter så fördes dom inte över till Frimann. Naturligtvis visste man inte om det i förväg, sådan är ju nu våran lott i avelssammanhang. Han blev som tur var kortvarig i sin tjänst och utgår redan samma år som han startar sin tjänst 1929. När sedan döttrarna kalvade in efter Frimann så mjölkade dom 13-14% sämre än mödrarna. Frimann han dock få en son (Hårfager II ST 1413) under sin korta tid och den hamnade tillslut i Granbygda fea i Singsås och fick där betäcka STN norrges största kokändis under 30-talet, den legendariska "fettkon" Lökkros ST1781 som slog rekord i kg smörfett på ett år med dunder och brak då hon 1935 mjölkade 4577 7,52 344. En då oerhörd avkastning för vilken ras som helst och inte minst en oerhörd fetthalt. Kon var så känd att hon till och med fick en dödsruna i tidningen när hon hastigt dog. Tittar vi en kort stund litegrand på Ruggens härstamning så ser vi att Njord III dyker upp 22 gånger i den med drygt 12% av stamtavlan. En liten pikant detalj är att Ruggens MMMM var brandsidig och hade en mor köpt från Telemark vid namn Kronkoll så Ruggen är en av de få kända kontaktvägarna mellan trots att mödernet var linjeavlat på den kolinjen.

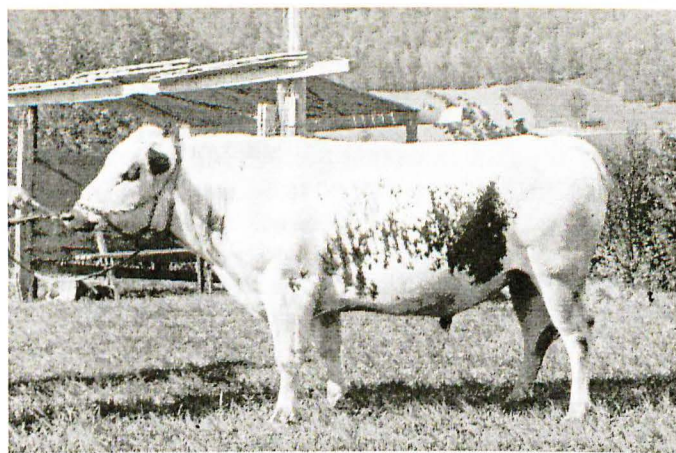
Ruggen

Telemarksrasen och STN/Fjällrasen och i Ruggens fall är det bara runt drygt två procent som är telemark Ruggen är den första tjuren sen Njord I som köps in till Rörosområdet och är självfallet tänkt att bli en fortsättning på framgången med Absalon som tjurproducent. Ruggen är också en vacker tjur och hans moders avkastning gör honom mycket intressant som tjurfader. Han säljs till Dalselven 19/6 36 och redan 37 är tjurproduktionen i full gång efter honom. Förhoppningen om att Lökkros kunde nedärva sin fetthalt till Ruggen var inte svår att förstå, men hade kunnat ifrågasättas tidigt om man bara tittat på vad hans två helsyster lyckades producera. Där var det mycket långt från några rekord-fetthalter och dessutom rätt klen med mjölk. Om det är kunskap om det eller att man såg hur dåligt de första döttrarna efter Ruggen gick när dom kalvade in ska jag låta vara osagt men Ruggen blir kortvarig som tjurproducent. Han har ett mycket svårt lynne och kanske spelade även det in på den snabbt dalande populariteten. Ruggens döttrar blir bland de största besvikelser som drabbar Rörostrakten ur avelssynpunkt och av 42 döttrar som är med i avkastningsgranskningsunderlaget är det bara 3 som mjölkar mer än sina mödrar!! En tredjedel slaktas ut redan på första och andra laktation vilket var oerhört ovanligt. Oftast låg utslagsprocenten på under 10% på första kalven då alla visste att det tog något år att växa in i rollen som ko med dåtidens uppfödningssintensitet. Det berättas att en av traktens bättre besättningar mer eller mindre får starta om efter debaclet med Ruggendöttrarna.

Ruggen som tjurfader.

Ja det fick vara som det ville med kunskapen om Ruggens svaga sidor. Han hade redan fått bli fader till en lång rad söner som sattes in i fevelslag över hela Tröndelag. Sammanlagt stambokfördes 35 söner plus ett halvdussin stambokskända söner, plus 9 st stamboksförda söner i Sverige. Nu var det tur i oturen att Ruggens dåliga lynne följde sönerna och en oproportionerligt stor andel av dom slås snabbt ut på grund av deras dåliga lynne redan efter ett eller ett par års användning. Det är endast ett par av de i Norge använda sönerna som slås ut på grund av ålder eller inavel som annars är standard anledningarna när man är nöjda med tju-rarna och behållt dom. Därav kommer att Ruggen sina många söner till trots inte får mer än 71 stamboksförda sonsöner. Vilket kanske låter mycket men kom då ihåg att det är när efterfrågan på tjurar är som allra högst och flest fevelslag vill ha STN tjurar. Nästan hälften av dom eller 31 stycken står en av hans söner ensam för, Lubben Hårstad STN4603 som säljs från uppfödaren Iver G Salvesen Röros till Ole P Hårstad Rennebu som sedan säljer den vidare till Hårstad Fea Rennebu där han verkar från 26/10 40 till 20/6 46 och är en av de fåtaliga Ruggensönerna som slås ut på grund av inavel. Lite kuriosum om Ruggensöner. Man kan inte heller låta bli att höja en aning på ögonbrynen då en av Ruggensönerna heter Hitler Flendalen. I Sverige har jag hittat tjurar som hetat Göring och Stalin men aldrig någon Hitler.

>>>>

Lubben Hårstad

Han slaktades efter kriget som svårhanterad, inga jämförelser i övrigt. I Norge slaktas siste stamboksförde Ruggen son Kruse Tronda ST4617 den 28/6 51 och då hade han i över tre år varit ende Ruggensonen vid liv i Norge. I Sverige fanns dock en Ruggenson, Rosenkvist SKB320 i livet ända till 18 års ålder och slaktades inte förrän 1957 efter nästan ett årtionde hos sin siste ägare Oscar Svensson i Bölåsen. Han finns som morfarsfar till svenske genbankstjuren 127 Snö-solo som ni satt in två söner efter i norsk semin. Så några snälla avkomlingar fick Ruggen sitt eget humör till trots.

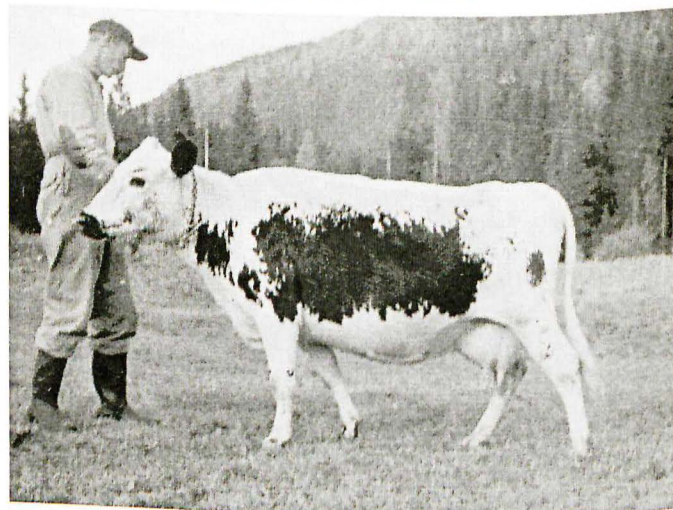
Ruggen blir aldrig avkomstgranskad med index och väldigt få av hans söner likadant. Endast två, Fyken STN4620 med 97 och Kron Höyländet STN4683 med 107 får egna index. Av sonsönerna är det betydligt fler som blir bedömda och där framstår tydligt att det var långt mellan guldäggen i den korgen, om än alla goda kor som fått komma med i spelet förbättrat anlagen en hel del.

Dagfinn Jordet och Rosmann Surnadal.

Rubriken ger er de två söner efter Lubben Hårstad STN 4603 som idag via sina ättlingar för Ruggen-linjen in i framtiden. I stambokens 12 band finns ett par enstaka tjurar efter andra Lubbensöner typ Plugg STN4727 och Lubbson STN5419 men dom är snart borta, och linjen förs fram av Dagfinn Jordet STN4773 och Rosmann Surnadal STN5321 och nu är vi nära dagens STN ras för Dagfinn Jordet finn ju med som farfarsfar till flera av dom långtidslagrade tjurarna i STN-föreningens genbank. Rosmann Surnadal fick ju även han en oväntad återkomst på 2000talet via sin sonsonson 6869 Marieberg. Lubben Hårstad fick sammanlagt 31 stamboksförda söner och 69 stamboksförda sonsöner. Det slående med hans songrupp är hur gamla tjurarna blev och att ingen slaktas för dåligt lynne.

Det som förenar rubrikens tjurar är att dom är födda i besättningarna hos "Herrembönderna" Even T och Einer. Båda dessas besättningar producerar de flesta av Lubbensönerna som går ut i aveln.

Besättningarna i Hårstad, Rennebu vilar tungt på 30tals matadoren Flink Hårstad STN1428 som omnämns. Han tjänstgjorde nästan hela 30talet och lämnade efter sig ett otal bra kor i trakten och det är en av dessa, Dagros STN4900 som blir mor till Dagfinn Jordet och en annan, Tyra STN4957 blir mormor till Rosmann Surnadal. Båda får linjer efter sig som kommer in på semin och vi börjar med Dagfinn som kom att stå där själv som en av de första STN tjurarna mellan 1950 och 55.

325 Dagros

Dagfinn får 26 stambokförda söner varav Stasfinn STN8201 utan tvekan är den mest kände med fyra söner på semin och fem sonsöner i genbanken. Men även sonen Åtter STN8137 står på semin och får en linje efter sig som räcker in på slutet av 60-talet. Den är borta idag men finns på en del modernerna på dagens tjurmaterial. Cirka hälften av sönerna kommer till under fea tiden i Jordet fea men dom mest brukade kom efter det att han blev semintjur. Han får sägas vara en lyckad tjurfader och av hans söner bedöms nio stycken och ingen ligger under 101 i index. Högst bedömd blir Stasfinn med 112.

Även Rosmann Surnadal var inne på semin i Gjer-mundnes och vände men stod först i Baevre o Sylte fea 46-53 och sen i Årnes fea 53-57. Sammanlagt fick han 21 st stamboksförda söner och 27 sonsöner. Rosmann är betydligt mer ojämn som tjurfader och lämnar efter sig både gott och mindre gott. I sin första tjänstgöring fick han hos Arne Heggsets besättning träffa på den på sin tid kända Eva STN5903, en ko med mycket mjölk och hög fetthalt i mjölken. Med henne fick han fyra söner som alla stambokfördes. Munk STN5472, Evar ST5577, Solung STN8041 och Morris STN8121. Både Evar och Solung hade sin tid på semin där Solung lyckades bäst men trots index på 111 och flera söner på semin försvann linjen efter honom på 60-talet. Han hade ju dock en son i Sverige som köptes dit av en ren slump, 1 Solberg SKB6164, och av en ännu större slump han vara med ett par veckor in på frysningsteknikens start i Sverige så att vi återfann 25 doser efter honom i mitten på 90-talet och det ledde till 6869 Marieberg och alla andra vedermödor kring embryoprojektet som du kan läsa om i ett annat kapitel. Alltnog nu är linjen åter i bruk och det ska bli spännande att se vad den kan ge,

de första kvigorna har kalvat in i Sverige och en del har till och med kommit in på andra kalven och jag är då själv nöjd med mina två.

Man kan dock utan att tveka säga att Ruggenlinjen idag hämtat sig från sin anfaders debacle och idag är en mycket positiv kraft i STN/Fjällrasaveln. Men det krävdes goda kor i flera generationer innan man var där. Innan vi nu avslutar tjurlinjegångarna ska se efter hur många gånger en del av de olika tjurlinjerna vi gått igenom kommer igen i en av de långtidslagrade tjurarna.

1880 cm!

Vad är det som är 1880 cm? Eller 18,80 meter om ni hellre vill ta det måttet? Ja det är bredden på 9008 Koros härstamning i 10 led om man tar alla hans anförvanter i 6e ledet och gör var sitt stamträd på fyra generationer för dom var på ett liggande A4 ark och sedan lägger dom efter varandra i ett rätt långt hus! Sedan tillkommer faktumet att hans härstamning på en del av anförvanterna är 16-17 generationer lång så det krävs ett antal liggande A4 ark ytterligare för att göra hela stamträdet. Vän av ordning invänder nu beslutsamt med att **ingen** kan väl vara så tokig att man lägger ca 4 dagar på att göra en fullständig härstamning över en enda tjur!! Så dum är väl inte ens en Svensk stamboksnörd? Då sprider det sig en lätt rodnad på mina kinder och jag måste erkänna att det är just det som jag gjort, och jag skulle vilja försöka förklara varför.

Exempeltjuren 9008 Koro

När jag skulle attackera tjurrikedomen i stamböckerna på något sätt för att kunna avsluta min del av STN-boken utan att det skulle bli hur många sidor som helst, så tog jag som jag tidigare nämt det 12 bandet av stamboken och gick igenom det noggrant för att se vad som fanns kvar på 50-talet när STN rasen enligt mej pikade ur kvalitetssynpunkt gentemot övriga raser. Som jag skrev där i den ingressen så var då alla de "stora" tjurarna aktiva och många av rasens främsta kor. Det materialet kom sen i mångt att präglade seminverksamheten på 60-talet och därigenom bli basen i

det viktiga räddningsarbete som STN föreningen tog sig an med bygdesjäet 1972 då man plockade ut tjur-mödrarna till de första 10 långtidslagrade tjurarna.

Man kan alltså lite förenklat säga att de 10 första långtidslagrade tjurarna är en rätt brutal nedkokning av generna i STN populationen till 10 djur. 28000 kor i kontroll 1960 reducerat ned till 10 tjurur 1974. En i och för sig otroligt sorglig utveckling men ändå ett försök att "rädda det som räddas kan" och utan den hade den här boken blivit bra mycket tunnare.

Alltnog, att det blev 9008 Koro beror på att det slår ändock en del i siffrorna över de olika tjurlinjerna beroende på vilken av de 10 vi tar. Selo är lite för avvikande i härstamningen för att vara representativ, Mono är 25% svensk, Nero är unik med sitt Snåsablod. Ja så kan man göra invändningar om nästan alla. Så jag tog Koro eftersom han hade Josing som farfar, Dagfinn Jordet som FMF, Varg som MF och en Rörostjur med en skvätt Greven i som MMF. Koro har allt som en "vanlig" STN har. Röros, Oppdal, Singsås och resten i en skön mix. Han har även om man går ned till 6e led 12,5% blank härstamning som vi tyvärr inte vet nåt om, men det har vi ju nämnt om tidigare att en del av de stora tjurarna hade dåligt med dokumentation på mödernet. Så i dom procenten döljs en del info som hade varit bra att ha för att kunna vara ännu exaktare. Men där är Koro inte ensam utan så blir det på nästan alla tjurur. I brist på att inte ha tid och resurser att kolla alla de långtidslagrade tjurarna så är Koro i alla fall en av de mest representativa för den gruppen och STN 1973.

Men vi ställer upp dom tjurur jag kollat av i Koros härstamning och hur många gånger dom finns i respektive generation så får ni en bild av spridningen och framförallt mängden av gånger dom dyker upp. Men kom ihåg att siffrorna är minimum siffror eftersom 12,5% av härstamningen är okänd och därmed okollbar. Med stor sannolikhet förekommer tjurarna även i den okända delen av härstamningen men kanske inte i lika hög koncentration.

Led	Njord V 155	Njord III 72	Håkon 163	Baldin 205	Greven 386
7				2	
8	1			2	
9	3			2	4
10	12	2	3	2	2
11	31	12	7	2	2
12	72	34	12	4	
13	97	39	23	3	
14	79	40	19	1	
15	48	33	12		
16	20	18			
		8			
Sa			76	18	8
%	363	186	2,77	3,17	1,08
	14,76	5,02			

Som ni ser av tabellen på förra sidan så är Njord tjurarna förkrossande närvarande i Koros härstamning. Det blir egentligen orättvist för Njord III när tabellen inkluderar Njord V eftersom jag då inte räknat in honom de gånger han är bakom Njord V. Men vi vet ju att Njord III var fader till Njord V så han finns en gång bakom varje gång Njord V dykt upp men ett led längre tillbaka så procenten halveras. En reflektion man kan göra är att 7,38% av Koros stam går tillbaka på Njord Vs mamma, en ko som bara kalvade en gång! Det måste alla kategorier genom alla tider vara den mest maximala utdelningen i påverkan på en ras som en 1:a-kalvare någonsin fått!!

Räknar vi på enbart Njord III så finns han då minst 549 gånger i stammen på 9008 Koro och står för 12,4% av härstamningen. Vi kan även rätt lätt räkna ut att gamla Abelros som var mor till Njord III och FFM till honom då kommer igen minst 1098 gånger. Hon kommer ju längre tillbaka men ger i alla fall 7,75% av härstamningen på Koro.

Själv blev jag förvånad över hur många gånger ändå Håkon dök upp och att det blev 2,77%. Jag visste ju att han fanns men att det blev så pass var en överraskning. Hade vi räknat på hans urfader Adam så hade antalet gånger ökat men procenten sjunkit betydligt.

Att Baldin ST205 en tjur som stod i Kvam fea Meldal mellan 1908 och 1913 skulle ge 3,17% är ju så otippat att man nästan inte tror det. Man vet inget om stammen bakom annat än att han var född hos Henrik Torsvold i Brekken. Man vet heller inte om han var släkt med vare sig Njord eller Adamlinjerna eftersom dom också kom från Brekken. Men han är MMF och FMF till en sån prominent tjur som Flink Hårstad STN 1428 och då kommer man lätt upp sig i procenten. Han finns i stamboken som far till 3kor och det är via dessa som han finns i STN rasen av idag och som synes förvånande mycket. Men dom blev hållbara och gav hållbara döttrar och då finns dom rätt nära generationsmässigt.

Att Greven ST386 inte fanns mer än 8 gånger och bara gav drygt en procent var förvånande lite för mig. Men hade Fryd Torves moderne som kom från Oppdal varit känt så är chansen uppenbar att han synts fler gånger. Det som slår på dom små tjurlinjerna är just om man kollar en tjur med kända modernerna från trakten dom verkat i. Mycket annat skojigt dök upp i än mindre koncentrationer men vi får ge oss med detta.

Man skulle gärna ha hunnit kolla en till tjur av dom långtidslagrade så här grundligt för att se om procenten stämmer ungefär likadant på Njordtjurarna. Skulle även de andra helnorska tjurarna ligga på runt 14% Njord V så är det en lite högre siffra än vad jag väntat mig. För det innebär ju att han ensam står för nästan en tredjedel av tjurarnas del i en STN härstamning och hans genetiska påverkan är ju sannolikt ännu högre än så. Intressant vore om man la in stamboken på ett användbart dataregister så skulle sånt här kunna kollas och man skulle kunna leta efter udda kombinationer.

Kanske finns det någon norsk datanörd som skulle vara intresserad av det? I Sverige har vi börjat titta på att lägga in fjällrasens stambok och kan hända skulle det gå att kombinera? Stämmer det där med 14% på fler tjurar vilket jag skulle tro att det gör så kan man bara konstatera att det är bra att STN har fjällrasen att plocka ur, likaväl som det är bra för fjällrasen att STN finns. Vi har tappat bort nog mycket material på båda sidor om kölen. Det goda samarbete som etablerats de sista 15 åren ska vi värda och utbyta avelsmaterial till båda populationernas bästa. Sedan hindrar det inte att enstaka linjer fortsätter vara så rent norska som det går. Men för framtiden är det inte det som är det viktigaste utan att vi klarar av att fortsatt avla fram vettiga funktionella djur.

Avslutningsvis vill jag bara säga att jag fascinerats oerhört över STN-rasens historia de två år som jag av och till under 3 månader intensivt studerat stambokens material. Ska jag välja bara en sak av allt jag förundrats över så är det detta. Jag är mycket imponerad över Oppdalstraktens alla feavelslag och den rikedom i tjurlinjer som dom odlade fram där och köpte in från andra håll, nyfikenheten och ambitionen, den goda standard dom hade på sina kor. Det var ju det positiva intrycket av dom djuren som gjorde att Nordavel köpte i Solberg en gång och satsade en sväng till på STN-tjurar som tjurfäder i SKB/fjällrasaveln. Hade jag fått göra en tidsresa så hade jag betalat rätt mycket för att fått åka dit på 50-talet och på ort och ställe bese tjurarna och korna själva samt få tala med dom drivande bönderna i trakten. Det hade varit en avelsnörds "våta dröm" om man gillar fjällkor!!

Man kan inte heller låta bli att komma till en annan insikt och det är att vi har haft en otrolig tur att frysningstekniken för sperma utvecklades innan korna tog slut på respektive sida om kölen. Visst är det lätt att sitta och harmas över att tjurlinjer "kommit bort" men att i ett aktivt yrkesliv förr som lantbrukare kunna hålla koll på allt var nog inte så lätt och det räckte ju med att ett djur "förolyckades" på ett eller annat sätt så var en god avelstanke ogenomförbar. Tänk så enkelt det är idag då vi kan beställa en "ny dos" av favorittjuren för tillfället. Inget trassel med 7 år gamla tjurar som har dåligt humör och väger 800-900 kg! Nog är det lättare att vara avelsfantast nu än förr. Heder åt alla som med sitt arbete och sitt intresse lämnat över det material vi idag har att jobba med, vi får alla hjälpas åt att rätt förvalta det så att nästa generation "skandinaver" även dom har STN/fjällkor att jobba med och anpassa till den tidens krav!

Robert Nilsson

Fjällnärrträffen 2013

Välkommen till fjällnärrträff på Gräsö gårds vandrarhem, som ligger precis söder om färjefästet på Gräsö, lördagen den 9:e och söndagen den 10:e mars 2013.

Alla fjällkointresserade är förstås välkomna att vara med. Vi diskuterar ko- och tjurlinjer. Vilka kolinjer som bör uppföras och vem eller vilka tjurar som bör spermatappas, plus en massa annat koprat.

Vi ska försöka få tag på en intressant föreläsare på lördagen, som har någon form av anknytning till vår verksamhet. Vi har några på gång.

På söndagen ska vi försöka hinna med 3 studiebesök, allt är inte riktigt klart ännu.

Så VÄLKOMNA till en intressant kotträff och säg vad du tycker om hur vi ska arbeta vidare med bevarandet av våra fjällnära djur.

Övernattning + mat, kaffe, frukost kostnad ca. 850:- sänglinne + 120:- (om man ej tar med det själv)

Priserna är idag prel.

En separat inbjudan kommer att skickas med årsrapporten till alla fjällnäraägare.

Övriga får ringa Ivan Eriksson, 0171-83035 kvällstid för att anmäla sig.

Med vänliga hälsningar Fjällnära kommittén.

Livdjursförmedling

Information

Hej alla kovänner!

Om jag inte svarar på telefontiden så lämna alltid ett meddelande så hör jag av mig så fort det går. Vi har också förmedling på vår hemsida: www.fjallko.se Där får ni annonsera själva

Mårten!

Livdjursförmedlare:

Mårten Dahlberg

Tel: 0612-532 67

Fax: 0612-531 07

Telefontid: Måndagar 12-13.00

OBS! OBS!

Leukos och BVD-prov ska tas 1 gång/år. BVD-provet (friförklaringen) får vara högst 3 månader gammalt vid livdjursförsäljning. För dem som är mjölkleverantörer sker detta automatiskt via tankprovtagning. Övriga måste kontakta sin Husdjursförening för anslutning/provtagning.

Till salu:

Tjur

Född: 27/12 2011

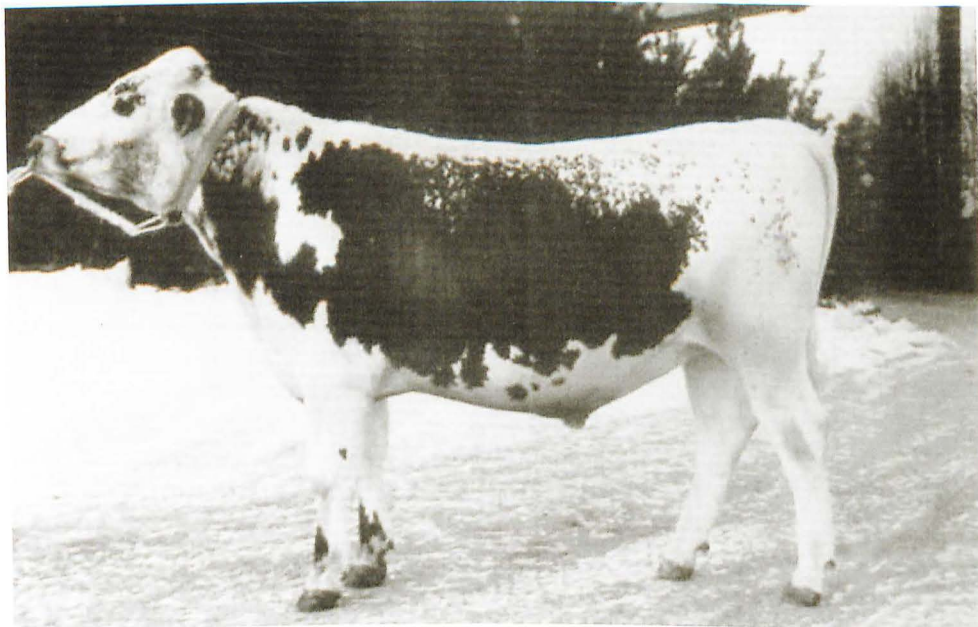
F: 6872 Snökung, Mf: 6849 Aragorn, Mmf: 6724 Mikro

Anders 070-696 11 00

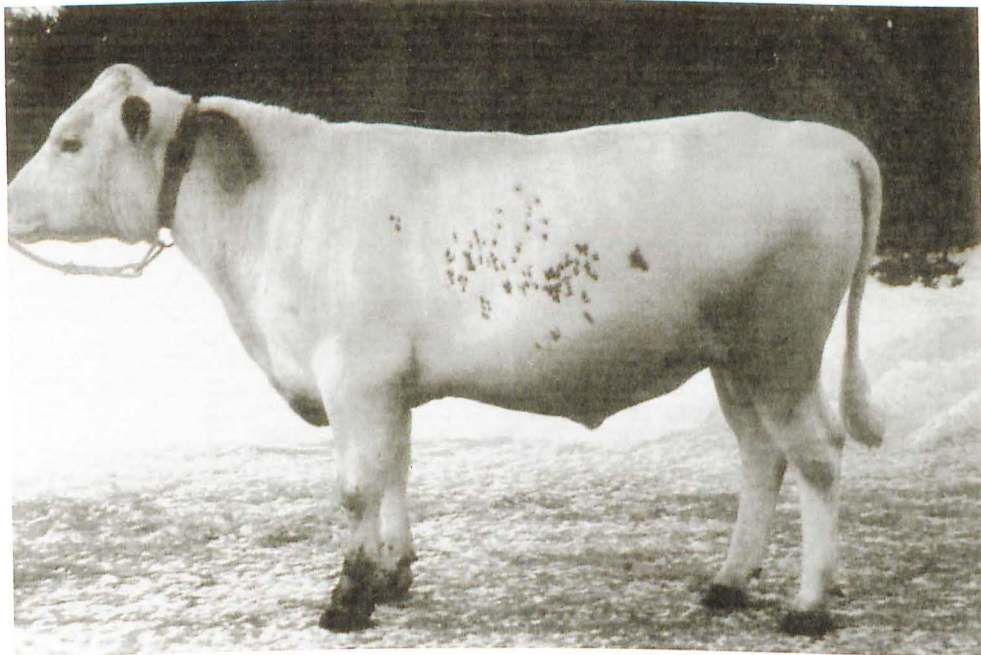

Porto betalt

~~Avs: Svensk Fjällrasavel
c/o Kristina Torén
Stagneliusvägen 23 VI
112 59 Stockholm~~

9150 Tor SvFj 24000

9151 Loke SvFj 24001

Två norska tjurar som finns att tillgå i Sverige.

Detta material har delvis
finansierats med EU-medel